

Różne formy rozwijania przez 40 lat

- Ponad 20 lat kieruje Pan Wojewódzkim Klubem Techniki i Racjonalizacji w Lublinie...

- Członkiem WKTiR-u jestem od 1965 roku, a w 1978 roku wybrano mnie przewodniczącym wojewódzkiego klubu. Zajmowałem się wtenczas organizowaniem zaplecza naukowo - technicznego poczty i telekomunikacji i przez wiele lat byłem dyrektorem Okręgowego Laboratorium Poczty i Telekomunikacji w Lublinie. Miałem już na koncie kilka patentów związanych z telekomunikacją, a później z działalnością pocztową.

- **Lubelski Klub Techniki i Racjonalizacji powstał w okresie Pana dużej aktywności zawodowej.**

- Miałem 34 lata, gdy 2 października 1962 roku powoływano do życia nasz WKTiR, jako jeden z pięciu w kraju. Wtenczas był to wspólny organ WRZZ i OW NOT w Lublinie, skupiający ponad 100 zakładowych Klubów Techniki i Racjonalizacji. Głównie z nich rekrutowali się założyciele i działacze WKTiR. W początkowym okresie organizacyjnym udało się bowiem skupić wokół Klubu kilkadziesiąt większych zakładów pracy, posiadających już dobrze zorganizowane zakładowe kluby.

- **Przypomnijmy organizatorów i członków pierwszego Zarządu...**

- W skład pierwszego zarządu weszli między innymi Tadeusz Krawczyński, jako przewodniczący i Józef Dobosiewicz - sekretarz WKTiR do 1972 roku. Następnie sekretarzem Klubu był w latach 1972-1977 Ryszard Próchniak, a Zbigniew Gawski jest od 1980 roku przewodniczącym Komisji Rewizyjnej WKTiR.

- **Pan stał się już... etatowym przewodniczącym WKTiR...**

- Po Tadeuszu Krawczyńskim kolejnymi przewodniczącymi WKTiR byli Zbigniew Muszyński i Kazimierz Szabelski. Po nich ja zostałem przewodniczącym i pełnię tę funkcję już od pięciu kadencji.

- **Za Pana przeszerowania stale wzrastała liczba współpracujących z Klubem zakładów regionu lubelskiego.**

- W 1969 roku skupiliśmy już ponad 210 klubów. Podstawowym celem WKTiR stało się zorganizowanie masowego ruchu wynalazczości pracowniczej i jego perspektywicznego rozwoju w zakładach pracy województwa lubelskiego oraz nadanie temu charakteru masowej twórczości technicznej. Ruch wynalazczy był propagowany poprzez akcje odczytowo - prelekcyjne, szkolenia z zakresu prawa wynalazczego, organizowanie konkursów racjonalizatorskich, wymianę doświadczeń, udzielanie porad i pomocy racjonalizatorom, powoływanie klubów zakładowych. Starano się w miarę posiadanych możliwości i środków finansowych opracowywać i wydawać materiały instruktażowe, upowszechniać obce wydawnictwa, niedostępne w księgarniach, na przykład: „Zasady prawa wynalazczego”, „Zasady obliczania efektów ekonomicznych z zastrzeżenia projektów wynalazczych oraz wynagradzania i finansowania w zakresie wynalazczości” i wiele, wiele innych. Rozpowszechniano plakaty, kalendarze, proporce i inne materiały reklamowe, tworząc i upowszechniając w ten sposób ruch wynalazczy wśród szerokich kręgów społecznych. Organizowano wystawy i pokazy najciekawszych i najlepszych rozwiązań technicznych oraz sylwetki ich twórców.

- **Działalność podejmowana przez Wojewódzki Klub Techniki i Racjonalizacji na rzecz członków ulegała systematycznym zmianom...**

- Oczywiście, w miarę rozwoju i wzrostu zainteresowania wynalazczością pracowniczą powstały zespoły do spraw szkoleń, oceny współzawodnictwa klubów, wydawnictw i publikacji, przybywało rzeczników patentowych. Członkami tych zespołów byli między innymi Witold Żółkowski, Ryszard Próchniak, Teofil Nowosad, August Słowik, Zbigniew Gawski, Tadeusz Tuz, Wojciech Wieluński, Barbara Krawczyńska, Marian Kozyra, Witold Palusiński, Janusz Rządowski, Stanisław Wiśniewski i Stanisława Wodowska, wieloletnia wiceprzewodnicząca Klubu.

- Przez wielokierunkowość działań WKTiR propagował ideę ruchu wynalazczego i skutecznie wdział się w akcje ogólnokrajowe mające za zadanie wdrażanie i zastosowanie nowych rozwiązań technicznych w przemyśle. W tym to okresie, poprzez działalność zespołu rzeczników

Rozmowa ze
STANISŁAWEM ZBYRADEM
przewodniczącym
Wojewódzkiego Klubu
Techniki i Racjonalizacji
w Lublinie

patentowych podjęto działania na rzecz rozwoju wynalazczości, zwornictwa przemysłowego, stosowania znaków towarowych i ich oceny prawnej. Dzięki inicjatywom WKTiR zatrudniono pierwszych rzeczników patentowych w uczelniach.

- **Przedmiotem specjalnego zainteresowania w działalności Wojewódzkiego Klubu Techniki i Racjonalizacji była praca z młodzieżą stawiającą pierwsze kroki w ruchu wynalazczym.**

- W 1967 roku ogłoszono jednolity konkurs młodzieżowy - Turniej Młodych Mistrzów Techniki, który zaktywizował szerokie rzesze młodzieży pracującej a od 1973 roku, także uczącej się. XXXV edycja TMMT, nadal spotykającego się z zainteresowaniem młodzieży i nauczycieli świadczy o trafności pomysłu. Wśród laureatów tego konkursu byli znani wynalazcy: Henryk Tomasiak, Jerzy Przysiężnik, Jan Czogała. Sam też byłem Jego laureatem. Łącznie, w 40-leciu, w tym konkursie zgłoszonych było w naszym regionie przez ponad 15 000 uczestników około 14 000 projektów. Od 1974 roku zainaugurowano nowy konkurs - „Turniej Wiedzy o Wynalazczości” - dotyczący wiedzy o prawie ochrony własności przemysłowej. Przy współpracy z Kuratorium Oświaty oraz Urzędem Miejskim rozszerzono krag szkół uczestniczących w TMMT i TWoW. Uczynione zostały starania o przyjmowanie laureatów i finalistów tych konkursów szczebla wojewódzkiego bez egzaminów wstępnych na lubelskie uczelnie. Udało się i od kilku lat laureaci i finaliści stopnia okręgowego, mają wolny wstęp na Politechnikę Lubelską, a stopnia centralnego - na KUL.

- **Kiedyś duży nacisk kładziono na rozwijanie inicjatyw twórczych...**

- Rzeczywiście, w okresie całego 40-lecia działalności Klubu organizowaliśmy od 1974 roku współzawodnictwa o tytuły „Przodujący KTIR” i „Mistrz Racjonalizacji”, które miały zasięg ogólnopolski. Podejmowane były również współzawodnictwa o charakterze regionalnym np. „Lubelska Racjonalizatorska Sztafeta Pieciolatki”, „Lubelska Gielda Pomysłów”, „Racjonalizatorski Czyn Lubelszczyzny” oraz „Wojewódzki Racjonalizatorski Konkurs Materialowy”. Działania te były wyzwaniem i inspiracją dla szerokich kręgów młodych, zdolnych ludzi, którzy w ten sposób mieli szansę realizowania swoich twórczych zainteresowań, przynosząc jednocześnie korzyści gospodarce narodowej oraz przyczyniając się do rozwoju postępu technicznego w kraju i regionie.

- **W miarę upływu lat, zdobywania organizacyjnych doświadczeń, stabilizacji oraz umacniania roli klubu techniki i racjonalizacji ukształtowały się nowe kierunki działania.**

- Działania zarówno zakładowych i wojewódzkich klubów ukształtowały się w czterech kierunkach: organizowanie pomocy techniczno - prawnej twórcom projektów wynalazczych, działalność instruktażowo - szkoleniowa, wydawniczo - propagandowa i inspirowanie - organizacyjna.

- **Zmiany administracyjne w Polsce w 1975 roku zmniejszyły zasięg działania Waszego WKTiR-u.**

- Tak, do obszaru nowego województwa lubelskiego. Zaś w Chełmie, Zamościu oraz Białej Podlaskiej, które stały się stolicami nowych województw regionu środkowo - wschodniego, powołano wojewódzkie kluby techniki i racjonalizacji. Ale po kolejnej reformie administracyjnej w 1999 roku przekształciły się one w kluby regionalne.

- **Rok 1982 był kolejnym etapem zmian organizacyjnych w WKTiR...**

- Wojewoda Lubelski zarejestrował w kwietniu 1982 roku statut stowarzyszenia, bo w takiej formie kontynuujemy działalność Wojewódzkiego Klubu Techniki i Racjonalizacji. Zmieniły się od tego momentu dotychczasowe zasady finansowania Klubu, który dzięki usamodzielnieniu się, mógł wykonywać zadania polegające na świadczeniu usług wpływających w znacznym stopniu na poprawienie kondycji finansowej. Pozwoliło to na skierowanie znacznej części środków składkowych na działalność merytoryczną w zakresie bezpośredniej pomocy zakładowych KTIR, uruchomienie usług w zakresie orzecznictwa patentowego oraz skoncentrowanie pracy wyspecjalizowanych pracowników na utrzymaniu kontaktów z zakładowymi klubami. Rozszerzająca się usługowa działalność WKTiR spowodowała wydzielenie istniejącej siedem lat agendy zajmującej się

inicjatyw twórczych

świadczeniami usług w zakresie wynalazczości pracowniczej. Później z Zakładu Usług Technicznych wydzielone zostały kolejne zakłady: „CEKOM” - spółka zajmująca się wdrożeniem systemów informatycznych, WKTiR - ZUECH - zajmująca się wdrożeniami rozwiązań techniczno - ekonomicznych i grzewczych.

Kolejne doświadczenia gospodarczo - organizacyjne i innowacyjne podejmowane przez Zarząd, pozwalały w trudnych czasach transformacji gospodarczej w latach 80-tych zachować i realizować cele do jakich powołano stowarzyszenie.

- **Wielkim wyzwaniem w 1988 roku stała się odbudowa zakupionego w celu utworzenia siedziby WKTiR-u, budynku do remontu.**

- Dzięki wielkiemu zaangażowaniu Zarządu, pracowników, członków i sympatyków WKTiR, bez dotacji z budżetu Państwa ale przy przychylnym wsparciu władz lokalnych udało się urzeczywistnić odbudowę budynku. Wygląd siedziby przy ul. Szewskiej 4 zawdzięczamy niezjademu Edwardowi Kotyłko, architektowi i jednocześnie przyjacielowi naszego Klubu, który mając wizję budynku, bezinteresownie zaprojektował i nadzorował jego wykonanie. Bezinteresownie także zaangażowany był Andrzej Polański konstruktor nadzorujący jednocześnie remont i nadbudowę obiektu. Sporo prac przy remoncie wykonali członkowie Klubu - Henryk Chojnowski, Zdzisław Gorczyca oraz pracownicy administracyjno - biurowi.

Mimo ogromnych trudności rozszerzono działalność statutową finansując ją głównie z prowadzonej działalności gospodarczej. Kontynuowano na szeroką skalę poradnictwo w zakresie ochrony własności przemysłowej skierowane w tym okresie głównie do osób indywidualnych, które ze względu na przemiany gospodarcze pozbawione zostały takiej możliwości we własnych zakładach pracy.

- **Powodzeniem cieszyły się wyjazdy zapoznające racjonalizatorów i wynalazców z nowymi osiągnięciami techniki w zachodniej Europie.**

- W zakresie 40 lat, w wyjazdach na różnego rodzaju wystawy i targi w kraju i poza jego granicami brało udział ponad 10 000 osób, z tego w ostatnim dziesięcioleciu blisko 4 000 osób. Efektem tego było choćby zastosowanie nowoczesnych rozwiązań z zakresu ochrony środowiska w MPWiK Lublin.

- **Prowadzicie aktywną działalność gospodarczą?**

- Wszystkie poczynania były możliwe dzięki prowadzonej działalności gospodarczej, ponieważ od 1989 roku zakłady nie są członkami wspomagającymi stowarzyszenie. Dochody w całości przeznaczane są na działalność statutową. WKTiR w ramach działalności gospodarczej prowadzi szkolenia z zakresu jakości, ochrony środowiska, bezpieczeństwa i higieny pracy, minimum sanitarnego, kierowców wózków, energetyczne, komputerowe, pedagogiczne i pomocy przedlekarskiej. Ponadto posiadamy Komisję Kwalifikacyjną do nadawania uprawnień energetycznych w trzech grupach a od 1996 roku posiadamy Laboratorium Badań Środowiskowych, którego działalność ukierunkowana jest w głównej mierze na badanie środowiska pracy i określenie zagrożeń w sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm takich jak - oświetlenie, mikroklimat, hałas, pola elektromagnetyczne, zanieczyszczenie powietrza. WKTiR aktywnie włączył się w program ochrony środowiska organizując cykliczne konferencje dotyczące źródeł energii konwencjonalnych i niekonwencjonalnych, a także energetyki atomowej.

- **Wspierając rozwój myśli technicznej w różnych środowiskach, lubelski WKTiR zwiększył w minionych latach swoją bazę materialną...**

- Poza własną siedzibą Klubu w atrakcyjnym punkcie Lublina posiadamy działki w Zbereżu i Garbatówce, służące ochronie środowiska. Ponadto prowadzimy Ośrodek Doświadczalno-Naukowy w Sobianowicach, w którym przewidujemy wybudowanie elektrowni wodnej. Wszystkie te działania zmierzają do odbudowy i ożywienia ruchu wynalazczego.

- **To zasługa takich aktywistów i twórców techniki, jak Pan Prezes, który ma na swoim koncie 17 świadectw autorskich Urzędu Patentowego.**

- W Wyższej Szkole Inżynierskiej we Wrocławiu uzyskałem w 1952 roku dyplom inżyniera elektryka, a na lubelskim uniwersytecie - dyplom magistra psychologii. Praktycznie przez większość życia zawodowego byłem związany z pocztą i telekomunikacją, uczestnicząc w procesach unowocześniania telekomunikacji. Byłem organizatorem i dyrektorem Ośrodka Techniki Optotelekomunikacyjnej w Lublinie, od wielu lat jestem doradcą w spółce Optronik. Pod moim kierunkiem prowadzono prace nad opanowaniem technologii wytwarzania światłowodów, wprowadzając Polskę do ścisłej czołówki światowej w tym zakresie. Teraz wykorzystuję swoje doświadczenia w Optroniku oraz w WKTiR. Daje to mi wiele satysfakcji.